

Amerika Uluslararası Eğitim Raporlarında Türk ve Diğer Uluslararası Öğrenciler

Turkish and Other International Students in The International Education Reports of America

Öz

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'de, 1919'dan itibaren "uluslararası eğitimle" ilgili verileri içeren raporlar yayımlanmaktadır. Günümüzde "Açık Kapılar Raporu" olarak isimlendirilen raporların geçmişi, Dünya Kiliseler Konseyi Başkanı Dr. John R. Mott'un, uluslararası öğrencilerin kazanılması amacıyla 1911'de kurduğu "Yabancı Öğrencilerle İyi İlişkiler Komitesi"nin çalışmalarına dayanmaktadır. Bu çalışmalar önce Uluslararası Eğitim Enstitüsü (IIE) ile ortaklaşa yürütülmüş, 1940'ların sonuna gelindiğinde ise tamamen IIE'ye devredilmiştir. Raporlar önce "Resmi Olmayan Elçiler", sonra "Tek Dünya için Eğitim" ve en son olarak "Uluslararası Eğitim/Değişimde Açık Kapılar Raporu" olarak yeniden isimlendirilmiştir. 1972'den bu yana Dışişleri Bakanlığı, Eğitim ve Kültürel İlişkiler Bürosu (ECA) ile birlikte oluşturulmaktadır. Her yıl üst düzeyde temsille, ABD Dışişleri Bakanı'nın da katıldığı bir organizasyonla açıklanmaktadır. Veriler, Kasım ayında uluslararası eğitim haftası boyunca tartışılarak yeni politikalar geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Nitekim yıllar içerisinde ülkelere göre değişimlerin takip edilmesi, ülkeler özelinde politikaların geliştirilmesi açısından önemlidir. ABD'de özellikle kalabalık şehirlerdeki güvenlik endişesi, sosyal izolasyon, silahlı eylemler, akıl ve ruh sağlığı problemleri, intihar rakamlarındaki artışlar, ekonomik problemler ve yarışmacı ortam, kimi ülkelerin öğrenci sayılarında görece azalmaya neden olurken ABD makamları özellikle kapsayıcılıkta oluşturdukları farklı projelerle eğitimde cazibelerini korumak için önlemler almakta, farklı projeler ortaya koymaktadır. Her şekilde uluslararası öğrencilerin süreçlerine ilişkin iyileştirmeler, verilerin ve geçmiş politikaların da iyi okunmasına bağlı olup eğitimlerin takip edilerek kaynak ülkelere ilişkin sosyal ve kültürel kapsayıcılığın artırılmasıyla iyileşme sağlanabilecektir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, yükseköğretim, uluslararası öğrenciler, eğitim politikaları, akademik diaspora, Amerika Birleşik Devletleri.

Abstract

Reports containing data on "international education" have been published in the United States (US) since 1919. The current iteration, known as the "Open Doors Report," traces its history back to the efforts of Dr. John R. Mott, President of the World Council of Churches, who established the "Committee on Good Relations with Foreign Students" in 1911 with the aim of attracting international students. Initially, these efforts were conducted in collaboration with the Institute of International Education (IIE) and were entirely transferred to the IIE by the late 1940s. The reports were initially named "Unofficial Ambassadors," then "Education for One World," and finally "Open Doors Report on International Education Exchange." Since 1972, they have been jointly created with the Bureau of Educational and Cultural Affairs (ECA) of the Department of State. Annually, with high-level representation, including the participation of the US Secretary of State, they are announced through an organization. The data, discussed during International Education Week in November, contribute to the development of new policies. Indeed, monitoring changes by country over the years is important for developing specific policies for each country. In the US, especially in crowded cities, concerns about security, social isolation, gun shootings, mental and psychological health issues, increased suicide rates, economic problems, and a competitive environment may lead to a relative decrease in student numbers from certain countries. US authorities take measures on diversity, inclusivity and introduce different projects to maintain the attractiveness of education. Improvements in the processes related to international students depend on careful reading of data and past policies. Improvement can be achieved by following trends and increasing social and cultural inclusiveness for source countries.

Keywords: Education, higher education, international students, education policies, academic diaspora, United States.

1. TC Vaşington Büyükelçiliği Vaşington Eğitim Müşaviri

2. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Giriş

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), farklı bir ülkede eğitim için başka ülkelere yola çıkanlara fırsatlar sunan, özellikle yükseköğretimde önemli bir cazibe merkezidir. Amerikan rüyası, pek çok gencin umutlarını yeşertmektedir. Bununla birlikte ABD, tüm dünyadan gelen, kendi ifadesiyle "cesur insanlara" kapılarını açarken, onlara sunduğu ortamı "melting pot" yani "eritme kazanı" olarak ifade etmektedir. Bu terim, farklı heterojen unsurları kendi bünyesinde eriterek daha homojen hale getiren, ortaklaşa paylaşılan bir kültür ortamını anlatmaktadır. Diğer ülkelerin sosyal ve kültürel alışkanlıklarını tanımak ve buna göre hazırlanmak yerine, gelen öğrencilerin egemen kültüre adapte olmasının sağlanması, öncelikli bir hedef olmaktadır. Diğer bir deyişle bu amaca bağlı olarak "kazanda eritme" için önlemler alınmakta, öğrencilerden bir nevi mevcut kültüre uyum sağlamaları, asimile olmaları beklenmektedir. Üst politika olarak kültürel farklılıklara saygı duyulması, konuşma hürriyeti, din, dil, ırk, cinsiyet ayırt etmeksizin fırsat eşitliği gibi hususlar esas olsa da günlük yaşamın dinamiğinde söylemlerle eylemler farklı olabilmektedir (Maddern ve Bahandari, 2013 ve 2021).

Özgürlük ve fırsatlar ülkesi olarak ünlenen "Yeni Dünya", "Eski Dünya"ya uzak, farklı kuralları ve farklı işleyişleriyle sürece adapte olamayanlar için çeşitli riskler de barındırmaktadır. Bu risklere yeterli hazırlık yapmadan yakalanan gençler için "Amerikan Rüyası" bazen bir kabus da dönüşebilmektedir. Ülkeler arasındaki uzaklık, coğrafi anlamda sadece kilometre olarak değildir. Düşünce yapısında, sosyal ve kültürel ekosistemde, günlük hayatın kodları yönünden ABD'de Asya ve Avrupa'dan farklı kodlar hissedilir. ABD'de eğitim almaya karar vermiş öğrencileri ilk günden itibaren ayrıntılı bilgi ve belge istemleri, diğer pek çok ülkede bulunmayan vize çeşitlerine bağlı kısıtlılıklar gibi zorlu parkurlar beklemektedir. Öğrencilerin gelecekteki üniversite, eğitim alacakları program, doktora yapacakları akademisyen kadar günlük yaşama dair konulara da odaklanması gerekmektedir. Sosyal devlet güvencesinin bulunmaması, bir çok konuda yaklaşım farklılığı ve uzmanlık alanında tekrar eğitim almak gibi zaman kayıplarına rağmen okyanusu aşarak gelmeyi göze alan binlerce öğrenciyi çeken güç, üzerinde çalışılmaya değer ve diğer pek çok araştırma ve kitabın konusu olabilir (Bahandari, 2021). Bu yazıda ise söz konusu eğitim hareketliliğinin sosyolojik yönlerine değinilmeyerek, daha çok uluslararası öğrenci raporları üzerinden

öğrencilerin eğilimleri, tercih ettikleri alanlar, en çok öğrencisi bulunan üniversiteler, yıllar içinde eğilimlerdeki değişimler, öğrencilerin ekonomiye katkısı gibi konulara kısaca yer verilecektir. Nitekim ABD özelinde farklı ülkelerin öğrencileri için cazibesi azalan ve artan programların, eğilimlerin ve istatistiki verilerin takip edilmesi, Türkiye için de önem arz etmektedir. Dış politika ve uluslararası ilişkilerde eğitim politikaları, eğitim ve bilim diplomasisi gibi konular, küreselleşen bir dünyada her zamankinden daha fazla önemsenmelidir.

Amerika'da Uluslararası Öğrenci Raporları

Bütün dünyadan ABD'ye gelen uluslararası öğrencilerin, hangi yükseköğretim programlarını tercih ettikleri, hangi derecelerde eğitim aldıkları ve bunların yıllara göre değişimi, ABD Dışişleri Bakanlığı Eğitim ve Kültürel İlişkiler Bürosu (ECA) ile Uluslararası Eğitim Enstitüsü (IIE) tarafından yayımlanan raporlar üzerinden değerlendirilebilir (Open Doors Reports (ODR), 2023). Nitekim bu raporlar, dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen öğrenciler hakkında yaklaşık yüz yıldır önemli veriler sunmaktadır. Halihazırda genel olarak istatistiki veriler sunulsa da eski raporlarda daha farklı bilgilere de yer verilmekte, ülkeler özelinde eğilimler izlenmekte, hangi politikaların geliştirileceği tartışılmaktadır.

Burada yaklaşık yüz yıldan beri yayımlanan ve uluslararası öğrencilere ait demografik veriler sunan Açık Kapılar (Open Doors) ve mali hususlarda veriler sunan Uluslararası Eğitimciler Birliği (NAFSA) raporlarında yer alan bazı çarpıcı hususlardan bahsetmekle yetinilecektir. Ayrıntılı bilgiler için ilgili kaynaklara başvurulabilir.

Uluslararası Öğrenci Raporlarının Kısa Tarihi

Kurulduğu 1919 yılından bu yana IIE, ABD'deki uluslararası öğrencilerin yıllık sayımını gerçekleştirmektedir. Uluslararası eğitimle ilgili verileri içeren raporlar, 1920'den itibaren yayımlanmaktadır; yıllık toplantı kayıtlarına ve raporlara açık erişim mümkün olmaktadır (ODR, 2023). Günümüzde "Açık Kapılar" olarak isimlendirilen raporların geçmişindeki ayrıntılara ise NAFSA'nın kuruluş dönemine ait yazılardan ulaşılabilir. Bu raporların geçmişi, Dünya Kiliseler Konseyi Başkanı Dr. John R. Mott'un, uluslararası öğrencilerin Hristiyanlığa kazandırılması amacıyla 1911'de kurduğu "Yabancı Öğrencilerle İyi İlişkiler Komitesi" (CFR)'nin çalışmalarına dayanmaktadır. Bu çalışmalar, ilk 30 yıl içinde IIE ile ortaklaşa yürütülmüş olup 1947'ye gelindiğinde ABD'de

25 bin öğrenci vardır ve CFR'nin kaynaklarını tüketmektedir. Bu aşamadan sonra raporlamalar tamamen IIE'ye bırakılmıştır. Raporlar, önce "Resmi Olmayan Elçiler", IIE'ye devredildiği 1949'da "Tek Dünya için Eğitim", daha sonra da 1955'te "Uluslararası Eğitim/Değişimde Açık Kapılar Raporu" olarak yeniden isimlendirilmiştir. Ardından 1972'de Dışişleri Bakanlığı'nın (ECA) desteğini almıştır (NAFSA, 1998).

Günümüzde Açık Kapılar Raporu, IIE ve ECA tarafından oluşturulmakta ve her yıl, ABD Dışişleri Bakanı'nın da katıldığı üst düzey bir organizasyonla açıklanmaktadır. Türkiye'nin yanı sıra dünyanın farklı ülkelerinden Amerika'ya gelen öğrencilerin tarihçesini, uluslararası eğitimde geçmişte uygulanan politikaları araştırmak isteyenler için bu raporlar, önemli bir veri kaynağı teşkil etmektedir. Örneğin 1920'li yıllarda yayımlanmış raporlarda

Çinli öğrencilerin bilime merakı ve başarılarına dikkat çekilmekte olup Çin'deki üniversitelere kabul alamayanların ABD'de kolaylıkla en iyi programlara yerleşebildiği, bunun Amerikalı öğrenciler için dezavantajlı bir durum olabileceği belirtilmiştir (Duggan, 1921 ve 1925). Yine 1938 yılı raporlarında Avrupa genelinde 17 ülkede 148 yaz okulu olduğundan, Avrupa ile ilişkilerin güçlendirilmesinden ve değişim programlarının öneminden bahsedilmiştir (Duggan, 1938).

Raporlarda Türkiye ve Türk öğrencilerle ilgili bilgilere de rastlanmaktadır. Geçen yüzyılın başından itibaren Türkiye'den öğrencilerin de ABD'ye geldiği, 1921'de 26 Türk öğrenci bulunduğu, 1945'de Türkiye Şeker Rafinerisi için 11 mühendisin ABD'ye eğitim için gönderildiği gibi bilgilere raporlarda rastlanmaktadır (Duggan, 1929, 1945 ve 1948) (Resim 1-4). İlk yıllardaki raporlarda verilerden

18		Institute of International Education									
TABLE SHOWING COMPARISON OF THE NUMBER OF FOREIGN STUDENTS IN THE COLLEGES AND UNIVERSITIES OF THE UNITED STATES DURING RECENT YEARS—Continued.											
	1921-22	22-23	23-24	24-25	25-26	26-27	27-28	28-29			
Poland.....	38	55	67	63	70	73	113				
Porto Rico.....	195	224	181	190	183	201	249				
Portugal.....	4	6	11	5	6	3	21				
Roumania.....	42	34	24	30	39	28	41				
Russia.....	389	314	283	433	515	340	501				
Salvador.....	8	7	6	9	9	7					
*Scandinavia.....	29	20	28	44	53	51	71				
Scotland.....	34	43	39	30	18	14	19				
Sierra Leone.....	2	2	3	3	4	5					
Spain.....	148	137	97	76	63	64	56				
*South Africa.....	27	6	12	6	1	8	25				
South America.....	50	1	32	35	34	42	75				
Straits Settlements.....	1	47	33	36	2	4	2				
Sweden.....	56	64	58	70	54	54	72				
Switzerland.....	23	35	36	78	46	56	69				
Syria.....	22	30	25	15	13	33	33				
Tahiti.....	1	1	..	..	..	..	..				
Tanganyika.....	1	..	..	..	..	..	..				
Tanzania.....	..	..	..	..	..	..	..				
Togoland.....	..	..	..	..	..	..	..				
Turkey.....	26	42	36	32	29	26	50				
Ukraine.....	15	19	4	5	8	5	15				
Uruguay.....	9	13	15	18	20	19	26				
Venezuela.....	1	2	5	3	6	6	11				
Virgin Islands.....	..	..	..	..	..	..	..				
West Africa.....	..	..	..	..	..	..	..				
Total.....	6488	7424	6588	7512	6961	7541	9885				

INSTITUTE OF INTERNATIONAL EDUCATION																								
Table Showing Comparison of the Number of Foreign Students in the Colleges and Universities of the United States during Recent Years (Continued)																								
	1923-24	24-25	25-26	26-27	27-28	28-29	29-30	30-31	31-32	32-33	33-34	34-35	35-36	36-37	37-38	38-39	39-40	40-41	41-42	42-43	43-44	44-45		
Poland.....	67	73	166	29	24	77	177	128	129															
Portugal.....	11	2	6	7	4	6	6	6	6															
Porto Rico.....	181	251	246	185	318	507	574	543	553															
Roumania.....	24	28	31	9	5	17	30	27	27															
Russia.....	291	340	473	152	68	80	120	108	58															
Salvador.....	6	9	8	5	14	21	21	45	46															
*Scandinavia.....	38	54	108	44	33	80	62	21	10															
Scotland.....	3	5	3	1	1	1	4	4	4															
Sierra Leone.....	3	5	3	3	4	5	..	..	..															
*South Africa.....	97	64	72	37	24	29	16	17	13															
South America.....	12	8	39	20	12	7	8	5	5															
Spain.....	52	42	61	47	27	39	26	24	22															
Straits Settlements.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..															
Sweden.....	58	4	3	11	33	39	28	19	21															
Switzerland.....	26	66	95	41	31	55	59	72	60															
Syria.....	25	35	52	18	10	22	9	7	60															
Thailand.....	30	14	27	12	22	60	25	12	5															
Turkey.....	37	26	60	82	77	100	159	142	200															
Ukraine.....	4	5	6	1	..	..	..	..	..															
Uruguay.....	13	4	2	3	5	3	12	12	17															
Venezuela.....	15	19	26	13	24	72	124	149	158															
Virgin Islands.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..															
West Africa.....	5	13	19	5	1	..	..	..	..															
Yugoslavia.....	34	16	20	5	4	8	3	17	15															
Total.....	6897	7320	9808	5869	7342	6670	8056	7244	7542															

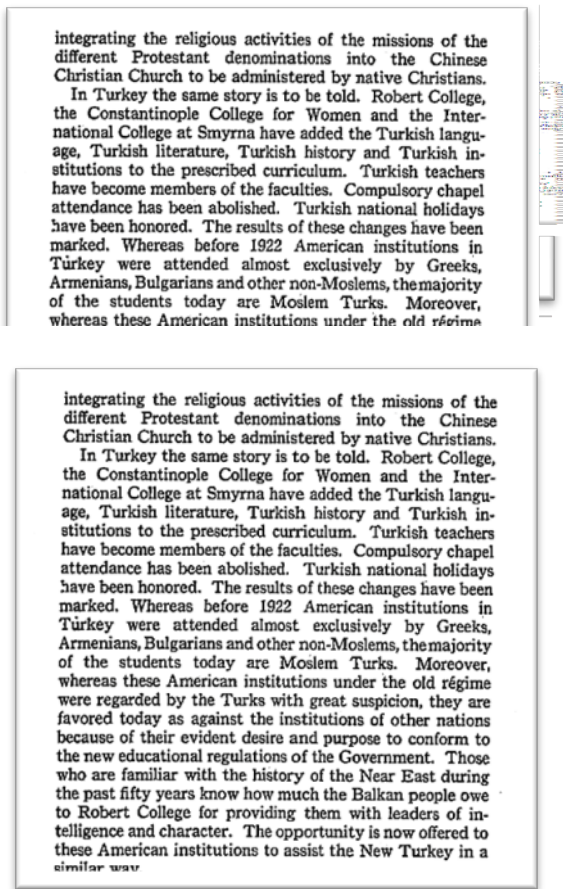
Resim 1-2. ABD'de Türk Öğrencilerin Sayısını Gösteren 1929 ve 1945'de Yayımlanan Raporlarda Yer Alan Listeler (Duggan S. P., 1929 ve 1945)

Turkey	
IKBAL BERK, American College for Girls, Istanbul; University of Ankara; to Library of Congress (also recipient of United States Government grant); Library Science	
MARGARET KAMURUOĞLU, University of Istanbul; to Northwestern University (also recipient of United States Government grant); English Language and Literature	
HACOP LAFDJIAN, Technical University of Istanbul; Illinois Institute of Technology; to California Institute of Technology (also recipient of United States Government grant); Electrical Engineering	
The Turkish Sugar Refineries, Inc. contributed the entire expenses for the Engineering students listed below.	
SAMI AKMAN, Samsun Lisesi, Samsun; to Michigan State College (1947-49)	
HALUK ALTAN, Erzurum Lisesi, Erzurum; to Syracuse University (1947-49)	
SAMİN ARDUMAN, University of Istanbul; Louisiana State University (1947-48); to University of Michigan	
SAHAP BARKER, University of Istanbul; to Colorado Agricultural and Mechanical College (1947-49)	
ERDEM ERGİN, University of Istanbul; to Montana State College (1947-49)	
ERTUĞRUL GÖKÜŞLÜOĞLU, University of Istanbul; to University of Denver (1947-49)	

NEJAT İLKİN, Kabatas Erkek Lisesi, Istanbul; to State College of Washington (1947-49)	
ÖZGÜN KARTAL, University of Ankara; to Colorado Agricultural and Mechanical College (1947-49)	
NURİ AYDIN SEN, Galatasaray Lisesi, Istanbul; to University of Michigan (1947-49)	
RASIN TEK, University of Istanbul; to University of Michigan (1947-49)	
NECAT TEZCAN, Robert College, Istanbul; to Michigan State College (1947-49)	
Addenda 1947-48	
HACOP LAFDJIAN, Technical University of Istanbul; to Illinois Institute of Technology (also recipient of United States Government grant); Electrical Engineering	

Resim 3-4. IIE'nin 1948'deki Raporunda ABD'deki Türk Öğrencilerin İsimleri ve Geldikleri Okullar (Duggan L., 1948)

ziyade ülkeler özelinde eğitim politikalarına yönelik yorumlar ağırlık kazanmaktadır. Örneğin 1927'deki yıllık uluslararası eğitim raporu, özellikle Çin, Türkiye, Mısır ve İran'a odaklanmakta olup raporda bu ülkelerden "backward" (gerici) ülkeler olarak bahsedilmektedir. Yeni Türkiye'nin oluşumunda Robert Koleji, İstanbul Kız Koleji (Constantiople College for Women) ve Uluslararası İzmir Koleji (International College of Smyrna) gibi Amerikan okullarının rol oynayacağı, ülkelerin liderlerinin bu okullardan mezunlarla şekilleneceği ve bu konuda yapılması gerekenler anlatılmaktadır (IIE Reports, 1927) (Resim 5-6). Eğitim politikalarının, eğitim ve bilim diplomasisinin tarihçesi, bu konularda araştırma yapacak ilgililere bırakılarak burada kısa bilgilerle yetinilmiştir.

Resim 5-6. IIE'nin 1927 Yılındaki Raporunda Türkiye ile Kesitler.

Açık Kapılar Raporu

ABD'de, her yıl Kasım ayının ikinci haftası, Uluslararası Eğitim Haftası (International Education Week) olarak kutlanmakta olup bu hafta dolayısıyla ilgili kurum ve kuruluşlar, eğitimle ilgili önemli istatistik verileri yayımlamakta, paneller düzenlemektedir (IEW, 2023). IIE ve ECA iş birliğiyle

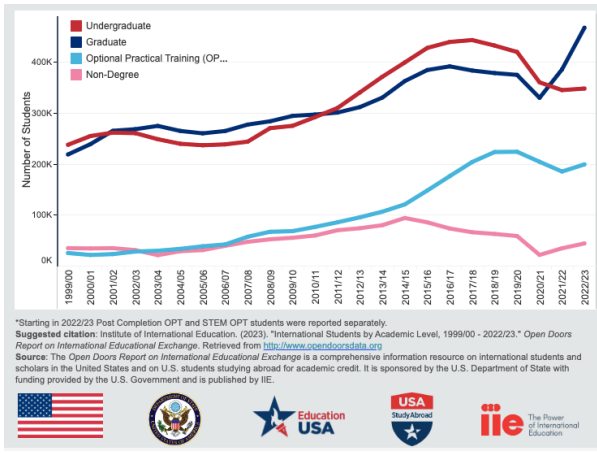
hazırlanan Açık Kapılar-Uluslararası Eğitim Raporlarının duyurulması ise Dışişleri Bakanı'nın bizzat katılımıyla yapılmaktadır. Bu toplantılarda genel olarak eğitim diplomasisi, uluslararası öğrenci politikalarından ve yapılan iyileştirmelerden bahsedilmektedir. Bu raporlarda ABD'de küresel salgın dönemi sonrası uluslararasılaşma için iyileştirmeler yapıldığı, örneğin Kritik Diller Burs Programı (CLS Spark) adlı programla yüksek sayıda lisans öğrencisine Rusça, Arapça ve Çince öğrenme imkanı sağlandığı; Bakanlıkta birimler arasında yapılan bir protokolle değişim programları için öğrenci vizelerinde ve konsolosluk işlemlerinde kolaylık sağlayan mekanizmaların hayata geçirildiği belirtilmiştir (ODR, 2023)

Uluslararası Öğrenci Sayıları

IIE tarafından son yayımlanan rapor, 2022-2023 verilerine dayanılarak hazırlanmıştır. Rapora göre ABD'de, ilgili dönemde 210 ülkeden/bölgeden 298.523'ü yeni kayıt olmak üzere 1.057.188 uluslararası öğrenci bulunmaktadır. COVID-19 Küresel salgını sırasındaki %15'lik düşüş hızla kapatılmış, 2022-2023 eğitim ve öğretim döneminde bir önceki yıla göre %11,5'lik bir artış olmuş ve rakamlar tekrar salgın öncesi sayıya (1.075.496) yaklaşmıştır.

Lisansüstü (graduate) eğitim, uluslararası öğrencilerin en çok tercih ettiği derecedir. Bu programlardaki öğrenci sayısı, 467 bin olup bunun uluslararası öğrencilerin geldiği derecelerdeki oranı %44'tür. Önlisans ve lisans (undergraduate) düzeyinde öğrenci sayısı 347.602'dir. Akademik derece vermeyen yükseköğretim programlarında ise 43.766 öğrenci bulunmaktadır (Şekil 1).

Son raporlar 2022-2023 verilerine dayanmaktadır ve buna göre ABD'ye en yüksek sayıda öğrenci Çin (289,526; %27), Hindistan (268.923; %25) ve Güney Kore'den (43.847; %4,1) gelmektedir. Tüm uluslararası öğrencilerin %53'ü Hindistan ve Çin'den gelmektedir (Tablo 1). Çinli öğrenciler, geçmiş yıllarda 400 binli rakamlarda iken azalmaya başlamış ve ilk kez birinci sırayı 2023-2024 öğretim yılında Hindistan'dan gelen öğrencilere bırakmıştır. Sahra-altı Afrika'dan gelen öğrencilerde ise %18'lik bir artış olmuştur.

Şekil 1. ABD'de Uluslararası Öğrencilerin Tercih Ettikleri Program Derecelerinin Yıllara Göre Dağılımı (Academic Level, ODR, 2023)

Tablo 1. ABD'de En Yüksek Sayıda Öğrencisi Bulunan Ülkeler (2022-2023) (Leading Places of Origin, ODR, 2023)

Ülke	Öğrenci Sayısı	Yüzde (%)
Çin	289.526	27,4
Hindistan	268.923	25,4
G.Kore	43.847	4,1
Kanada	27.876	2,6
Vietnam	21.900	2,1
Tayvan	21.834	2,1
Nijerya	17.640	1,7
Japonya	16.054	1,5
Brezilya	16.025	1,5
S. Arabistan	15.989	1,5

Tercih Edilen Programlar

Uluslararası öğrencilerin %55'i STEM (science, technology, engineering and mathematics) alanında eğitim almaktadır. Genel başlıklarla verilecek olursa ABD'deki uluslararası öğrencilerin en çok tercih ettiği üç alan şunlardır;

1. Matematik ve bilgisayar bilimleri (240.230; %23);
2. Mühendislik alanları (202.801; %19);
3. İşletme ve yönetim alanı (157.281; %15)

Bir önceki dönemle karşılaştırıldığında; mühendislik alanlarında %7,8; sağlık alanlarında %8,7 (uzmanlık eğitiminde %59); matematik ve bilgisayar

bilimlerinde %20; sosyal bilimlerde %9 ve adli bilimler ve hukuk alanında kayıtlı öğrencilerde ise %17 artış kaydedilmiştir (Fields of Study, ODR, 2023).

Eğitim bilimleri alanında ABD'nin cazibesinin çok yüksek olmadığı söylenebilir. Yıllar içinde de irdelendiğinde düşük oranlarda tercih edildiği görülmektedir. En yüksek oran, %5 ile Kanada'dan gelen öğrencilerdedir (Fields of Study, ODR, 2023).

İşletmeve yönetim, mühendislik alanları ve bilgisayar bilimleri, yıllarca pek çok ülkenin öğrencisinin en sık tercih ettiği alanlar olmuştur. En yüksek sayıda öğrencisi olan ülkelerden Hindistan 10 yıl önce de öğrencilerini yüksek oranda bilgisayar bilimlerine ve mühendislik alanlarına yönlendirmiştir (%22 ve %37). İlk 10'da yer alan Suudi Arabistan'dan gelen toplam 15.989 öğrencinin de son rapora göre dağılımı, mühendislik alanlarında %29, işletme ve yönetimde %13, matematik ve bilgisayar bilimlerinde %13'dür (Fields of Study, ODR, 2023).

Sağlık meslekleri eğitimi için ABD'ye gelenlerin oranı, genel olarak %10'un altındadır. Sadece Nijerya'dan gelen öğrencilerin %11'i ve Kanada'dan gelenlerin %12'si ile S. Arabistan'dan gelenlerin yaklaşık %10'u sağlık meslekleri alanında eğitim almak üzere ABD'de bulunmaktadır. Diğer ülkelerden gelenlerde oranlar %10'un altındadır (Fields of Study, ODR, 2023).

Uluslararası Öğrencilerin Tercih Ettikleri Üniversiteler

ABD'de en yüksek sayıda uluslararası öğrenci, New York Üniversitesi'nde bulunmaktadır. Daha sonra sırasıyla Northeastern Üniversitesi ve Columbia Üniversitesi gelmektedir (Leading Institutions, ODR, 2023) (Tablo 2).

NAFSA Raporları

NAFSA, uluslararası öğrencilerin hem yüksek öğretim alanında hem de bir bütün olarak ABD ekonomisine katkısı hakkında raporlar yayımlamaktadır. Rapor, uluslararası öğrencilerin 2022-2023 döneminde ABD ekonomisine yaklaşık 40,1 milyar dolar katkıda bulunduğunu ve 368.333 istihdamı desteklediğini ortaya koymaktadır. Sadece İngilizce dil programlarına kayıtlı uluslararası öğrencilerin, 2021-2022 akademik yılında ABD ekonomisine katkısı 242 milyon dolardır (NAFSA, 2023).

Öğrencilerin yalnızca okula harç ödemedikleri, gıda alış-verişi, barınma, sigorta ödemeleri ve ulaşım masrafları ile ABD ekonomisine katkıda buldukları ve tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda

Tablo 2. ABD’de Uluslararası Öğrenci Sayısının En Yüksek Olduğu 10 Yükseköğretim Kurumu (Kaynak: <https://opendoorsdata.org/data/international-students/leading-institutions/>).

Üniversite	Öğrenci Sayısı
New York Üniversitesi	24.496
Northeastern Üniversitesi	20.637
Kolumbiya Üniversitesi	19.001
Arizona Devlet Üniversitesi – (Campus Immersion)	17.981
Güney Kaliforniya Üniversitesi	17.264
Illinois Üniversitesi (Urbana-Champaign)	14.680
Boston Üniversitesi	13.281
Purdue Üniversitesi	11.872
Kaliforniya Üniversitesi- Berkeley	11.719
Kaliforniya Üniversitesi – San Diego	10.431

“her üç uluslararası öğrencinin ABD’de bir istihdam alanı açtığı” da raporda yer almıştır (NAFSA, 2023).

Yine aynı raporda çarpıcı örneklerden olarak 2022-2023 döneminde New York’ta 126.782 uluslararası öğrenci bulunduğu, bu öğrencilerin 50.430 istihdamı desteklediği ve 5,8 milyar dolar katkı sağladıkları yer almıştır. En yüksek sayıda uluslararası öğrenci sayısına göre desteklenen istihdam sayısı ve ekonomik katkıları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Uluslararası Öğrenci Sayısına Göre Desteklenen İstihdam Sayısı ve Ekonomik Katkının En Yüksek Olduğu İlk Üç Eyalet

Eyalet	Uluslararası Öğrenci Sayısı	Desteklenen İstihdam	ABD Doları
Kaliforniya	138.393	55,167	6,0 milyar \$
New York	126.782	50.430	5,8 milyar \$
Texas	80.757	21.568	2,2 milyar \$

Amerika’da Türk Öğrenciler

ABD’ye gönderilen Türk öğrencilerin kayıtlarına, yukarıda da belirtildiği üzere 1921’lerden itibaren rastlanmaktadır. Batı’nın bilgi ve teknolojisinin ülkemize kazandırılması, yurt dışında eğitim alıp dönen öğrenciler aracılığıyla ülkemizin müreffeh ülkeler seviyesine çıkarılması, uzun yıllar yurt dışına öğrenci göndermede esas amaç olarak yer almıştır. Türkiye’nin tarihinde yurt dışına öğrenci gönderme konusu, Osmanlı yenileşme dönemine kadar dayanmaktadır. Tefik Fikret, Haluk’un Defteri’nde oğlu Haluk’un şahsında, yurtdışında eğitim alacaklar için o dönemin zihniyetine ışık tutmaktadır:

Promete

Kalbinde her dakika şu ulvî tahassürün

Minkâr-ı âteşîni duy, dâima düşün:

Onlar niçin semâda, niçin ben çukurdayım?

Gülsün neden cihân bana, ben yalnız ağlayım?..

Yükselmek âsumâna ve gülmek ne tatlı şey!

Bir gün şu hastalıklı vatan canlanırsa... Ey

Müş tâk-ı feyz ü nûr olan âti-i milletin

Mechûl elektrikçisi, aktâr-ı fikretin

Yüklen, getir -ne varsa- biraz meskenet-fiken,

Bir parça rûhu, benliği, idrâki besleyen

Esmâr-ı bünye-hîzini; boş durmasın elin.

Gör dâimâ önünde esâtîr-i evvelin

Gökten dehâ-yı nârı çalan kahramânını...

Varsın bulunmasın bilecek nam ü şanı...

(Aktaran Öztürk, 2019)

Tefik Fikret, ülkenin içinde bulunduğu durumdan kurtulup kalkınmış ve gelişmiş bir ülke olabilmesi için Batıdan bilim ve teknoloji transferi yapılmasına gereğine inanmış biri olarak bunu Batıda eğitim görmek üzere giden oğlu üzerinden dile getirmiştir. Ancak Haluk Fikret, Hristiyan bir din adamı olarak vefat etmiştir, mezarı Orlando’dadır (Find a Grave, 2016). O yıllarda yurtdışından dönmeyen öğrencilere yönelik bir diaspora güçlendirmesi çalışması da bulunmadığından sonraki yıllarda bu öğrencilerin ülke ile bağlantıları da zayıf kalmıştır. Eğitim, bilim ve fenne yönelerek eksikliklerini

tamamlamaya çalışan Türkiye hakkında, Dünya Kiliseler Birliği Başkanı tarafından kurulan ve uluslararası öğrencileri takip eden komitenin düşüncelerine yazımızın tarihçesinde yer vermiştik (IIE Reports, 1927). Burada uluslararası eğitim hareketliliğinin sosyal ve kültürel etkilerinin ayrıntılarına girilmeyerek konu hakkında ileri çalışmalar, alanın uzmanlarına bırakılmıştır.

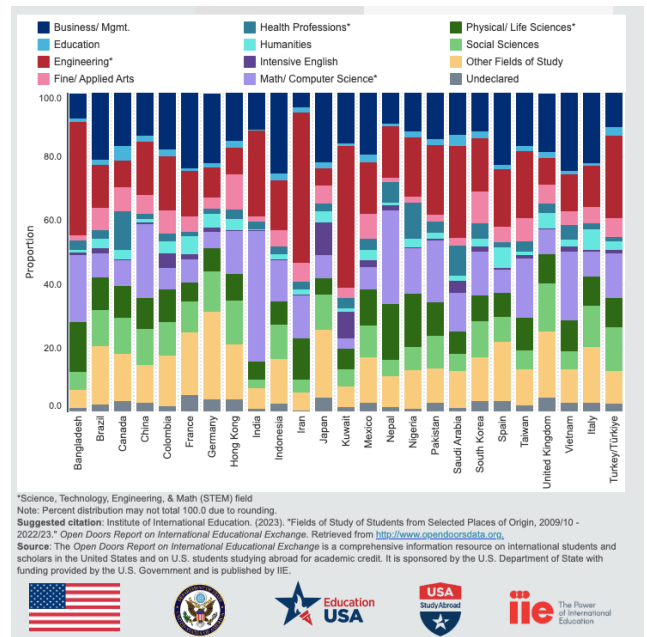
Ülkesinedönmeyen öğrencilerin yansırayurtdışında aldığı eğitim sonrası Türkiye’de çeşitli alanlarda ve önemli mevkilerde hizmet eden pek çok devlet adamı da bulunmaktadır. Yakın tarihimizin önemli isimlerinden Adnan Kahveci; Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi eski rektörü Prof. Dr. Tarık Galip Somer; Yükseköğretim Kurulu eski başkanı ve Milli Eğitim eski bakanı Prof. Dr. Mehmet Sağlam, devlet bursuyla ABD’de bulunan öğrenciler arasındadır. Uluslararası öğrenci olarak 1950-1070’li yıllarda ABD’de yaşadıkları ekonomik, sosyal ve akademik süreçleri yazdıkları dilekçe ve mektuplardan da takip etmek mümkündür (ABD Milli Eğitim Bakanlığı Temsilcilikleri Arşivleri).

Rakamlarla Türk Öğrenciler

Günümüzde Türkiye, 8.657 öğrencisi ile ABD’ye öğrenci gönderen ülkeler arasında 19uncu sırada yer almaktadır. Türk öğrenciler, ABD’deki uluslararası öğrencilerin %0.9’unu oluşturmaktadır. Son 20 yılda en yüksek sayıda Türk öğrenci 2009-2010 dönemindeki kayıtlarda göze çarpmaktadır (12.397). Genel olarak Türk öğrencilerinin sayısı on binlerde seyretmiştir. COVID-19 salgını öncesi 2018-2019 dönemindeki toplam sayı ise 10.159’dur (ODR, 2023).

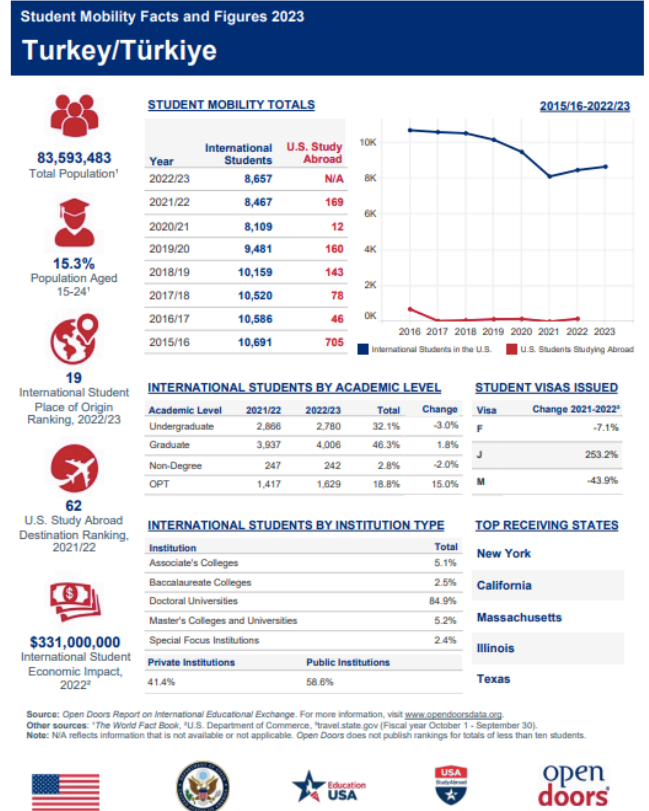
Halihazırdaki ABD’deki Türk öğrencilerin çoğunluğu lisansüstü eğitimdedir (4006; %46), önlisans ve lisans eğitimi alanların sayısı 2.780 (%32), derece vermeyen eğitimler alanlar 242 (%2.8), mezuniyet sonrası iş bulmaya da imkan veren isteğe bağlı uygulamalı eğitim (OPT) döneminde bulunanların sayısı ise 1.629’dur (%15) (ODR, 2023).

ABD’deki Türk öğrencilerin %26’sı mühendislik, %14’ü matematik ve bilgisayar bilimleri, %14’ü sosyal bilimler, %11’i işletme ve yönetim, %9’u yaşam bilimleri, %6’sı güzel sanatlar, %3’ü eğitim, %1,3’ü sağlık bilimleri alanında eğitim almaktadır. On yıl öncesi (2011-2012) ile karşılaştığımızda o yıllarda da mühendislik alanının Türk öğrencilerin ABD’ye eğitim için en sık geldiği alan (%25) olduğu görülmektedir. On yıl önce işletme ve yönetim alanı %15 ile ikinci sırada, sosyal bilimler alanı da yine %14 oranı ile üçüncü sırada Türk öğrenciler tarafından tercih edilen alanlardır (ODR, 2023).

Şekil 2. Farklı ülkelerden ve Türkiye’den ABD’de Eğitim Alan Öğrencilerin Alanlara Göre Dağılımı (ODR, 2023)

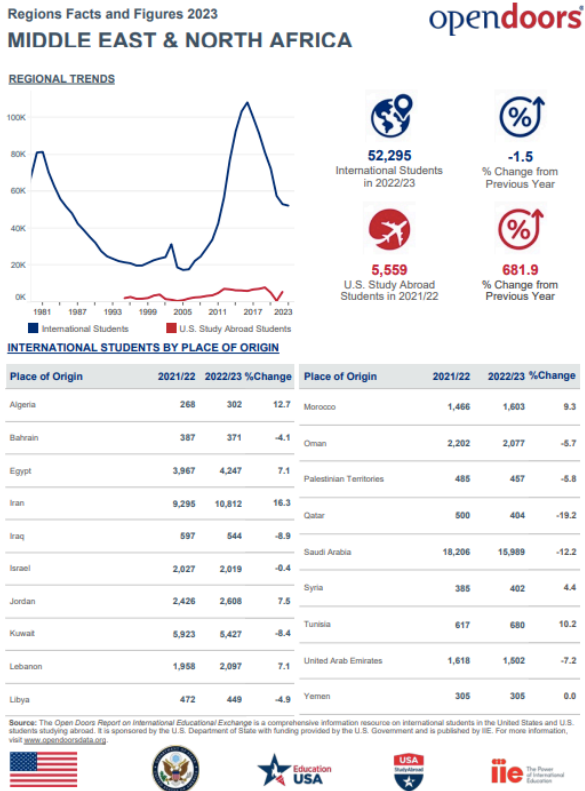
Türk öğrencilerin diğer öğrenciler gibi en sık New York, California, Massachusetts, Illinois ve Texas’da eğitim aldıkları görülmektedir. Türk öğrencilerin ABD ekonomisine katkısı 331 milyon dolar olarak tahmin edilmektedir (Şekil 3).

Şekil 3. ABD-Türk Öğrenci Hareketliliği (All Destinations, ODR, 2023)

Türkiye'ye ve Diğer Ülkelere Giden Amerikalı Uluslararası Öğrenciler

Ülkeler arasında karşılıklı öğrenci hareketliliğine bakıldığında ABD'den Türkiye'ye görece daha az sayıda öğrenci gelmektedir. 2000-2004 yılları arasında yıllık 200 civarında ABD'li öğrenci Türkiye'ye gelmekteyken, 2004'den itibaren rakamların katlanarak arttığı, 2010'da 2042'ye, 2013'de 2163'e ulaştığı (All Destinations, 2023), 2016'da dramatik bir şekilde azaldığı görülmektedir (Şekil 3). Son raporlara göre Türkiye, ABD'li öğrencilerin tercih ettiği ülkeler arasında 62inci sırada yer almaktadır.

Şekil 4. Orta Doğu ve Kuzey Afrika- ABD Öğrenci Hareketliliği (All Destinations, ODR, 2023)

Yurtdışına giden ABD'li öğrencilerin %73'ü Avrupa'ya gitmektedir. En sık tercih edilen ülkeler İtalya (30.610; %16), Birleşik Krallık (27.503; %15), İspanya (25.348; %13), Fransa (14.397; %8) ve Almanya'dır (7.644; %4). Son on yılda Avrupa'yı tercih eden Amerikalı öğrencilerin oranı bu şekilde %53'lerden %73'e ulaşırken, Asya'ya giden öğrenci oranları %12'den %4,7'e gerilemiştir. Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesine gidenlerin oranı %2-3 arasında seyretmektedir (Host Regions, Open Doors, 2023) (Şekil 4). Amerikalı öğrencilerin yaklaşık yarısı (%49) sadece yaz dönemi için diğer ülkelere gitmektedir. Bir eğitim ve öğretim dönemi için gidenlerin oranı %30, tam akademik yıl gidenlerin oranı ise %2,4'dür. Bu durum,

uluslararası eğitimciler tarafından endişeyle karşılanmakta, Amerikalı öğrencilerin dünyanın diğer ülkeleri hakkında fikir sahibi olmadıkları; dünyayı tanımaları, diğer kültürlerle aşina olmaları için daha uzun sürelerde farklı ülkelerde eğitim almalarının yararları gündeme getirilmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Yurtdışında eğitim, öğrenciler açısından kendi ülkelerinden farklı eğitim fırsatlarına erişme, araştırma ve geliştirme faaliyetlerine katılma, çevre edinme, konfor alanından çıkarak mücadele etme yetisinin gelişmesi; akademik, sosyal ve kültürel kazanımlar gibi pek çok yönden önemli bir deneyimdir. Uluslararası ilişkiler açısından bakıldığında da eğitim hareketliliği, yumuşak güçtür ve son derece önemlidir: Resmi olmayan elçilerle ülkeler arasında karşılıklı anlayış sağlanır, dünya barışına katkıda bulunulur; ticari, akademik, sosyal ve siyasi iş birliklerinin önü açılır.

ABD'de kapsayıcılık sürekli gündemde tutulsa da günlük kampüs yaşamında *melting pot*, yani eritme kazanında tüm kültürlerin eriyerek birleşmesi anlayışı hakimdir. Buluşma noktasının Amerika kültürü olduğu bir ortamda adaptasyon ve asimilasyon birlikte beklenmektedir. Son yıllarda ivme kazanan bilim ve eğitim diplomasisinde ise bu anlayışın getirdiği sorunlar konuşulmakta, akademik konuların yanı sıra sosyal konulara da yaklaşan bütüncül bakış açıları ortaya çıkmaktadır. Farklı ülkelere gelen reaksiyonlarla uluslararası öğrenci hareketliliğinde beklentiler, hazırlıklar, göz ardı edilenlerin üst düzeyde tüm paydaşlarla ve ayrıntılarıyla konuşulmaya başlanmış olması ümit vadetmektedir (AAAS, 2023).

Eğitimde ülkeler ve bölgeler düzeyinde üst politika oluşturulmasının ne denli önemli olduğu malumdur. Bu yazının tarihçesinde verilen kaynaklar ayrıntılı olarak incelenecek olursa, 1920'li yıllara ait raporlarda anlatılan, diğer ülkelere yönelik planlamaların yaklaşık yüz yıl sonra hayata geçirilmiş olduğu anlaşılacaktır; ABD-Avrupa ilişkileri güçlenmiş, "diğer" ülkelerde Amerikan kültürü yaygınlaşmış, pek çok ülke lideri ABD'de yetişmiştir. Hal böyleyken yıllar içerisinde amaçlar ve misyonlar da belli oranda korunarak geliştirilmiş, değişmiştir. Küresel problemlere, küresel çözümler üretmek üzere daha çok iş birliği için çaba gösteren oluşumların sayısı hiç de az değildir. ABD'de günümüzde farklı bakış açılarıyla yapılan iyileştirmeler, düzenlemeler ve hazırlanan raporlar, dünya uluslararası eğitim hareketliliğine ışık tutmaktadır.

Raporların teknik kısımlarına odaklandığımızda eğitim alınan alanlar ilk dikkati çeken hususlardır. Bilgisayar bilimleri ve mühendislik alanları, ABD'ye dünyanın farklı coğrafyalarından gelen öğrencilerin en çok tercih ettikleri alanlardır. Bu alanlarda yarışmacı bir kabul sistemi vardır ve özellikle lisansüstü eğitim öğrenciler açısından çok zorlayıcı olabilmektedir. Sosyal bilimleri tercih eden öğrenci oranlarının düşük olması, ABD'de son zamanlarda kapatılan programlarla birlikte değerlendirildiğinde endişe vericidir. Yükseköğretimde sosyal bilimlere dair endişeler, Amerikalı eğitimcilerin de gündemindedir. Columbia, Duke, New York Üniversitelerinde ders vermiş olan Dr. Ronald G. Musto'nun "Yükseköğretime Saldırı, Amerika Üniversitelerinin Dağılması" kitabı, politik ve ekonomik gelişmelerin yanı sıra sosyal bilim programlarında yaşanan sorunlara da değinmektedir ve 2022 yılında Forbes'in en iyi yükseköğretim kitapları listesinde ilk 10'a girmiştir (Musto, 2021). Sadece üniversite-sanayi işbirliğine ve üretime yönelik insan kaynağı yetiştirme, kısa vadede ekonomik büyümeye katkı sağlasa da uzun vadede yetersiz ve eksik olacaktır. Nitekim teknik ilerlemelerin yanı sıra değişen sosyolojik araştırmalar, maneviyat çalışmaları, eğitim felsefesi, küresel sorunlar, tarihi belgelerin çözümlenmesi gibi konular da en az diğer konular kadar önem arz etmektedir ve farklı çevrelerce, yaygın bir şekilde çalışılmalıdır. Akıl ve ruh sağlığı rahatsızlıkları için acil durum ve salgın ilan edilen, diğer ülkelerden çok daha fazla sayıda ve oranda intihar eylemlerinin bulunduğu, hatta bu durumun çocukluk yaş grubuna kadar indiği, ABD'de artık göz ardı edilen manevi hususlara da odaklanılmaktadır. Akıl ve ruh sağlığı bozukluğu salgını diğer coğrafyalara da yayılmaktadır ve belki de çözüm biçimi, ABD'nin bir zamanlar "backward" olarak nitelendirdiği coğrafyalardan gelecektir. Nitekim maneviyatı geliştirmek üzere federal kurumlarda ve üniversitelerde iyi oluş hali "mindfulness", "yoga gibi Asya ve Uzak Doğu'nun ibadet uygulamaları toplu yapılmakta, hatta Hastalık Kontrol Merkezi (CDC) tarafından ilk ve orta okullarda önerilmekte, ibadethaneler, binaların en çok ışık alan yerlerinde ferah ortamlar olarak tasarlanmakta, ibadet özgürlükleri ve danışmanlıklar desteklenmektedir (Mental Health, CDC, 2023).

ABD'de en yüksek sayıda uluslararası öğrenci Kaliforniya, New York ve Texas'da bulunmaktadır. Buralarda her ne kadar pek çok sayıda üniversite uluslararası öğrenci süreçlerine hazır olsa da güvenlik problemleri, hayat pahalılığı, sosyal

imkanlar mutlaka alternatifleriyle karşılaştırılmalıdır (Safety States, 2023). ABD, Küresel Barış Endeksi'nde 163 ülke arasında 128inci sıradadır (Safety States, 2023). Ekonomik, sosyal ve kültürel değişkenler araştırıldığında daha az kalabalık olan bölgeler ve üniversiteler, bazı programlarda görece daha fazla fırsatlar da sunabilir.

Türk öğrenciler, daha önceleri sıklıkla lisansüstü eğitim için ABD'ye gelirken yıllar içinde lisans ve lisansüstü eğitim için gelenlerin arasındaki fark azalmaya başlamıştır. Malezya, Suudi Arabistan gibi ülkelerden öğrenciler ise önceden beri yüksek oranda lisans eğitimi için gelmektedirler. Almanya, Fransa gibi Avrupa ülkelerinden gelenlerde ise derecelere göre dağılım birbirine yakındır. Bu durumun nedeni ekonomik olabilir. Nitekim lisans düzeyinde uluslararası öğrenciler için burs imkanları sınırlıdır ve iyi üniversitelerin yıllık harcı 45-50 bin dolar düzeyinden başlamaktadır. Lisansüstü eğitimde burs imkanları daha geniştir. Hem üniversitenin kendisinden hem de çeşitli kurum ve kuruluşlardan burs alınabilmektedir.

Uluslararası öğrenciler, ülkelerin ekonomisine, hem doğrudan okullara yapılan ödemeler hem de yaşam harcamaları ile katkı sağlamaktadır. Ayrıca öğrenciler, lisansüstü eğitim alanlar ağırlıklı olmak üzere araştırma ve geliştirme süreçlerinde nitelikli insan kaynağını da arttırmaktadır. Ekosistem bir bütün olarak düşünüldüğünde, enstitülerin ve araştırma merkezlerinin, nitelikli insan kaynağı ve bu kişiler aracılığıyla sağlanan fonlarla desteklenmesi, daha çok araştırmanın yapılmasına, yenilikçi fikirlerin geliştirilmesine ortam sağlamakta ve gelişen ekosistem daha da çekici hale gelmektedir. Tüm dünyadan gerek kendi imkanları gerek çeşitli kurum veya devlet burslarıyla ABD'ye gelen öğrenciler, sağladıkları katkılarla mevcut eğitim, araştırma ve geliştirme sürecini daha da iyiye götürmektedir. Bununla birlikte yarışmacı hayat, akıl ve ruh sağlığı rahatsızlıkları, ekonomik problemler, sosyal izolasyon, kültürel adaptasyon sorunları bir arada düşünüldüğünde tüm bu başlıklarda daha iyi olanaklar sunan, öğrencilerin ve ülkelerin eğilimlerini takip ederek eritme potasında asimilasyon yerine, kapısı herkese açık daha kapsayıcı ülkeler de tercih edilebilecektir.

Türkiye'de öncelikli alan olarak belirlenen alanlarda en iyi eğitim alınabilecek ülkelere yönlendirme yapılması, ülkemizdeki gelişmiş alanlara daha fazla akademisyen ve öğrencinin getirilmesi kadar ilgili ülkelerdeki diasporanın desteklenmesi ve güçlendirilmesi, ikili işbirliklerinin geliştirilmesi de

önemlidir. Her bir lisansüstü eğitim öğrencisi için verilen devlet bursuyla Amerika'da bir akademisyen, bir laboratuvar desteklenmektedir. Bu desteklerden doktora öğrencisini kabul eden Çin, Hindistan, Amerika, Rusya, Almanya, Filipinler gibi farklı kökenlerden gelen Amerikalı akademisyenler yararlanmaktadır. İyi üniversitelerdeki Türk kökenli akademisyenlerin de önceliklenmesi, lisansüstü öğrencilerle desteklenmelerinin yanı sıra Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB) ve Yurtdışı ve Akraba Türkler Topluluğu (YTB) gibi kurum ve kuruluşların doğrudan proje desteği verebilmesi de yurtdışında güçlü bir diaspora gelişimi için önemlidir. Son yüzyılda bursiyerler ve uluslararası öğrenciler, kalanlar ve dönenler olarak kavramsallaştırılmıştır. Halbuki eğitim için gittiği ülkede kalanların da desteklenmesi, ülkemizdeki ilgili kurumlarla ilişkilendirilmeleri, yalnız bırakılmamaları; öncelikli alanlarda yurtdışındaki ve ülkemizdeki gelişmelerin izlenmesi ve takibi için komisyonlarda, istişare kurullarında yer almaları, seminer/konferans/kurslara davet edilmeleri güçlü bir diaspora gelişimi, işbirliklerinin artırılması ve ülkemizdeki gelişmelerin dünyada duyurulabilmesi için de önemlidir. Nitekim ülkemizin yeni ve yenilikçi girişimlerinin de yurt dışı diasporasına duyurulması önemlidir. YTB'nin çalışmaları, TÜSEB tarafından yapılan Türk Tıp Dünyası Kurultayları, Lider Araştırmacılar gibi TÜBİTAK destekleri, umut vadetmektedir.

Uluslararası öğrenci hareketlilikleri, Türk öğrencilerinden gidenler ve kalanlar, bölgemizdeki hareketlilikler, ikili iş birliğinde bulunduğumuz ülkelerin ve komşu ülkelerin öğrencileri gibi başlıklarda eğilimlerin ve verilerin güncel raporlarının yanı sıra, yüz yıllık süreçlerinin de takip edilmesi, eğitimde dış politikaların geliştirilmesi için çok önemlidir. Yurtdışına giden bir gencin sadece teknik bilgi olarak dönemeyeceği, çeşitli evrelerden geçerek hem olgunlaşacağı hem de normlarının değişebileceği de göz önünde bulundurulmalı, esnek mevzuatlar geliştirilmeli, birden fazla alternatif yol sunulmalı, ikili ilişkiler korunmalıdır. Her şekilde insan insandır. Birisi Haydarpaşa-Kahire-İskenderiye üzerinden netameli bir yolculukla Amerika'ya gelirken, diğeri 11 saatte Doğu Kıyısına ulaşıp annesiyle Whatsapp uygulamasından görüntülü görüşse de, vapuru seferden kaldırıldığı için 1956 Şubat'ındaki New York'dan hareketini Mayıs ayına tehir etmek zorunda kalan Tarık Galip Somer ile, 2023 yılında uçağını kaçırdığı için Washington DC'de bir ay

fazladan kalmak durumunda olan öğrencinin beklenenden daha çok ortak yönü çıkacaktır.

Kaynakça

- AAAS. 2023. *Center for Science Diplomacy hub*. Available from: <https://www.aaas.org/programs/center-science-diplomacy>. Access date: November 30, 2023.
- All Destinations. 2023. *Open Doors Report*. Available from: <https://opendoorsdata.org/data/us-study-abroad/all-destinations/>. Access date: November 25, 2023
- Annual Report. 2023. *Open Doors Report*. Available from: <https://www.iie.org/about/annual-report/>. Access Date: November 28, 2023.
- Bhandari, R. (2021). *America calling, a foreign student in a country of possibility*. Berkeley: SWP.
- Duggan L. (1948). *Institute of International Education, Eight Annual Report of The President*. New York: IIE. Available from: <https://p.widencdn.net/xjpdju/1948-IIE-Annual-Report>. Access date: November 20, 2023.
- Duggan S. P. (1924). *The Institute of International Education, The Problem of Fellowships, Institute of International Education*. New York: IIE. Available from: <https://p.widencdn.net/y2gimq/1924-IIE-Annual-Report>. Access date: November 25, 2023.
- Duggan S. P. (1925). *The Institute of international education, observations concerning foreign centers of international education*, New York: IIE. Available from: <https://p.widencdn.net/aobun7/1925-IIE-Annual-Report>. Access date: November 30, 2023..
- Duggan S. P. (1927). *Institute of International Education, Eight Annual Report of The Director, American Education in Backward Countries*. New York: IIE. Available from: <https://p.widencdn.net/wuge5a/1927-IIE-Annual-Report>. Access date: November 28, 2023.
- Duggan S. P. (1929). *Institute of International Education, Tenth Annual Report of The Director, The Work Student Movement*. New York: IIE. Available from: <https://p.widencdn.net/jo7ypm/1929-IIE-Annual-Report>. Access date: November 25, 2023.
- Duggan S. P. (1938). *The Institute of international education, ninth annual report*. New York:

- IIE. Available from: <https://p.widencdn.net/hhmtia/1938-IIE-Annual-Report>. Access date: December 1, 2023..
- Duggan S. P. (1945). Institute of International Education, Annual Report of The President. New York: IIE. Available from: <https://p.widencdn.net/afltp/1945-IIE-Annual-Report>. Access date: November 30, 2023..
- Find a Grave. Rev H. Halouk Fikret. Available from: <https://www.findagrave.com/memorial/161582296/h-halouk-fikret>. Access date: November 15, 2023
- Fields of Study. Open Doors Reports 2023. Available from: <https://opendoorsdata.org/data/international-students/fields-of-study/>. Access date: November 26, 2023..
- International Education Week. (2023). *International Education is the Future*. Available from: <https://iew.state.gov/>. Access date: November 20, 2023..
- Leading Institutions. Open Doors Reports. 2023. Available from: <https://opendoorsdata.org/data/international-students/leading-institutions/>. Access date: November 10, 2023..
- Leading Places of Origin. Open Doors Reports. 2023. Available from: <https://opendoorsdata.org/data/international-students/leading-places-of-origin/>. Access date: November 10, 2023.
- CDC. (2023). Mental health. Available from: <https://www.cdc.gov/healthyyouth/mental-health/index.htm>. Access date: November 15, 2023
- Maddern, S. W. (2013). Melting Pot Theory. In: *The encyclopedia of global human migration*. John Wiley & Sons, Inc. Available from: <https://doi.org/10.1002/9781444351071.wbeghm359>. Access date: December 1, 2023.
- Musto R.G. (2021). *The Attack on Higher Education, The Dissolution of The American University*. Cambridge: Cambridge University Press.
- NAFSA. (1998). *The Idea of NAFSA: Five Founders Discuss the Origins of NAFSA*. Available from: <https://www.nafsa.org/about/about-nafsa/idea-nafsa-five-founders-discuss-origins-nafsa>. Access date: November 30, 2023.
- NAFSA. (2023). Benefits from International Students. Available from: https://www.nafsa.org/sites/default/files/media/document/EconValue-2023_final.pdf Access date: November 25, 2023.
- Open Doors Reports. 2023. Available from: <https://opendoorsdata.org/>. Access date: November 15, 2023.
- Öztürk Y. (2019). *Tevfik Fikret, Halûk'tan bir Prometheus Çıkarabildi mi?* Erişim: https://www.tyb.org.tr/mobi/news_detail.php?id=40510. Erişim tarihi: Aralık 5, 2023
- Safety States. (2023). World Population Review. Available from: <https://worldpopulationreview.com/state-rankings/safest-states>. Access date: December 1, 2023.